

Sørli tildelingsområde

Elgbestanden i Sørli tildelingsområde jaktåret 2015

Tord Åberg

Innledning

Formålet med denne rapporten er å gi grunneiere og elgjegere i Sørli tildelingsområde et bedre beslutningsgrunnlag for å utarbeide anbefalinger og ønsker om fellingskvoter 2016 til Årsmøtet. Rapporten er en faktabeskrivelse av elgstammen basert på innleverte sett-elgskjema og slaktevektskjema, samt en vurdering av elgbeitesituasjonen i Sørli.

Elgstammen på "privaten" i Sørli

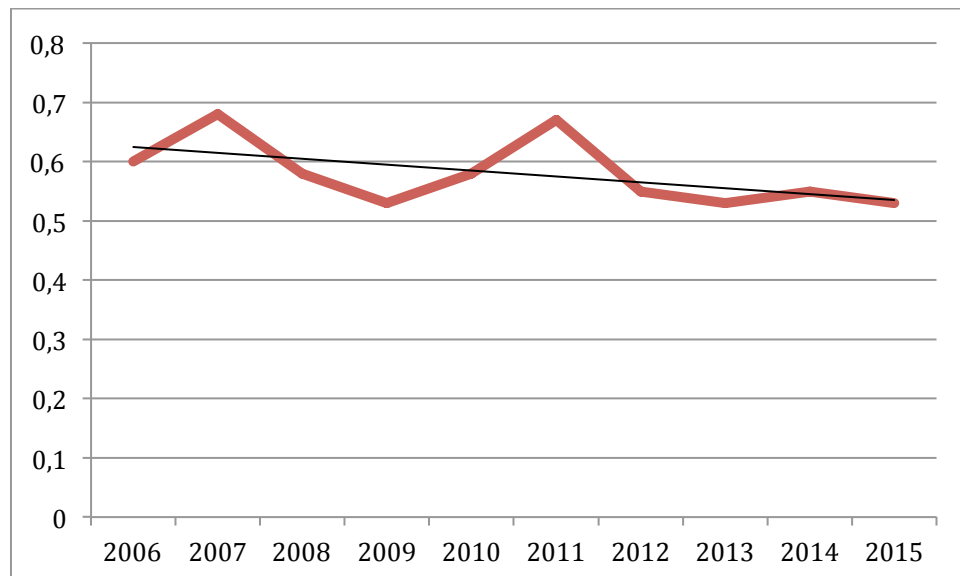
Nedenfor er sett-elg fra de private områdene og kommuneskogene i Sørli presentert i ulike figurer. Statsallmenningene er utelatt i analysen. Grunnen til at det bare er de private områdene som er valgt, er at der er det faste etablerte jaktlag som jakter hvert år, og det antas at føring av sett-elg her gjøres forholdsvis likt fra år til år. På statsallmenningene er det derimot mange ulike jegere/jaktlag som jakter i løpet av sesongen (utenbygds, dagskort, enkeltjegere, jaktlag, ulike jaktmetoder, osv), noe som kan medføre stor variasjon i sett-elgføringen fra år til år. For å unngå unødige feilkilder er derfor statsallmenningene ikke med.

Statsallmenningene er likevel med i slaktevektstatistikken, da veiing av elg er lik på statsallmenning og privaten.

Informasjon om utviklingen av elgstammen (sett-elg og slaktevekter) er hentet fra www.hjorteviltregisteret.no, som er åpen og tilgjengelig for alle.

Sett elg per jegerdagsverk

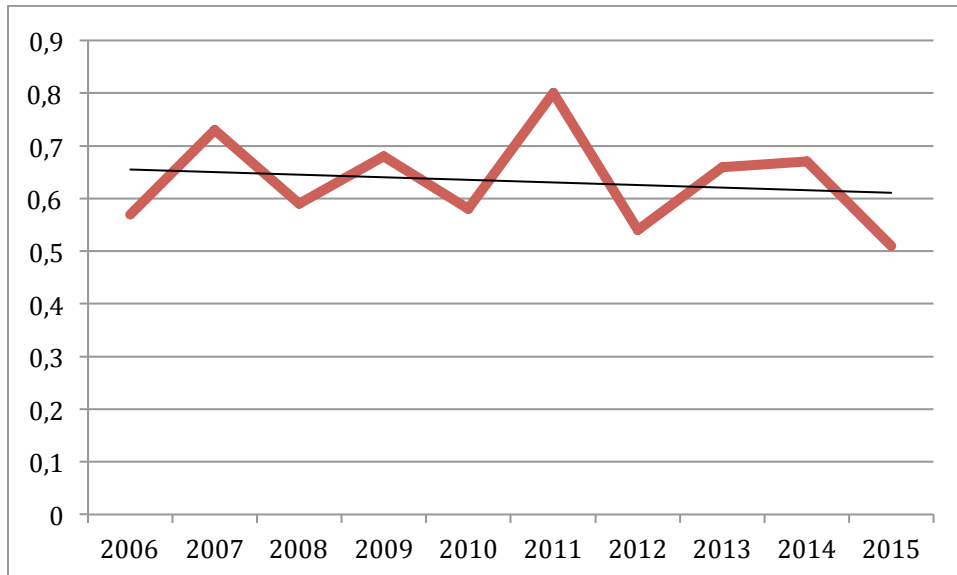
Sett elg per jegerdagsverk viser den relative utviklingen i bestandsstørrelse over tid. Den sier imidlertid ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen. Samme verdi i to ulike områder kan tilsvare ulik tetthet som følge ulike observasjonsforhold og jaktmetoder.

Figur 1. Sett elg per jegerdagsverk på "privaten" i Sørli. Den svarte linja viser trenden de siste ti årene. Trendlinjen tyder på at elgstammen har gått svakt ned i perioden.

Sett kalv per ku

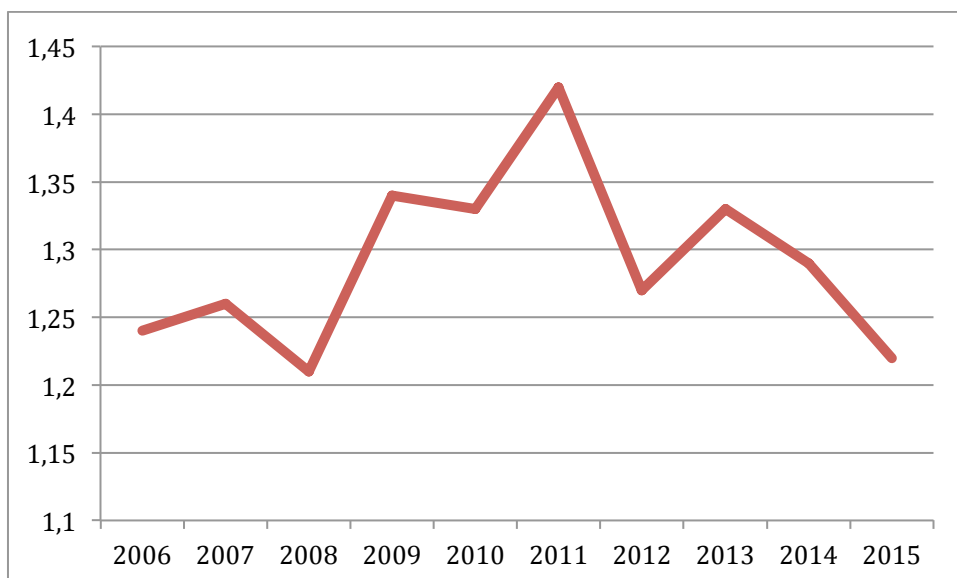
Sett kalv per ku viser utviklingen i rekrutteringen av kalv i bestanden. Rekrutteringen av kalv påvirkes av mange faktorer som klimatiske forhold, alder på kyrene, beiteforhold, predasjon fra bjørn.

Figur 2. Sett kalv per ku på "privaten" i Sørli. Rekrutteringen av kalv har vært stabil eller svakt minkende de siste 10 årene.

Sett kalv per kalvku

Sett kalv per kalvku (tvillingraten viser hyppigheten av tvillinger i bestanden). Tvillingraten vil også påvirkes av kyrnes alderssammensetning fordi sannsynligheten for å få tvillinger er størst for kyr over 4–5 år.

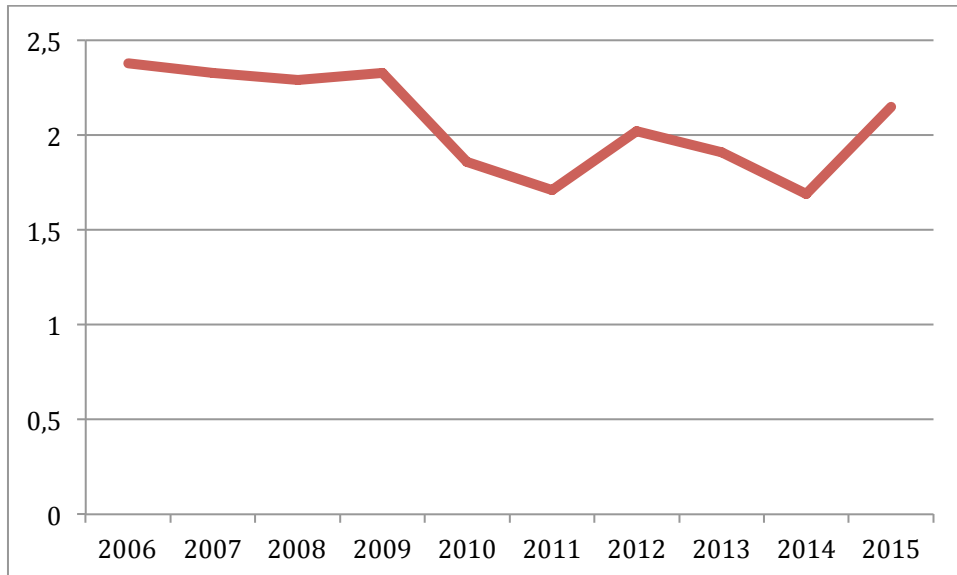
Figur 3. Sett kalv per kalvku på "privaten" i Sørli. Hyppigheten av tvillinger har variert en god del i løpet av de siste ti årene og gått ned de siste fire årene.

Kommentar: Nedgangen i kalv per ku og kalv per kalvku i perioden 2011–2015 kan ha mange forklaringer: nedgang i gjennomsnittsalder på kyrne i bestanden, predasjon fra

bjørn, for mange kyr per okse og for lite elgbeite. Det er imidlertid vanskelig å konkludere nøyaktig på årsaken uten nærmere undersøkelser av forholdene.

Sett ku per okse

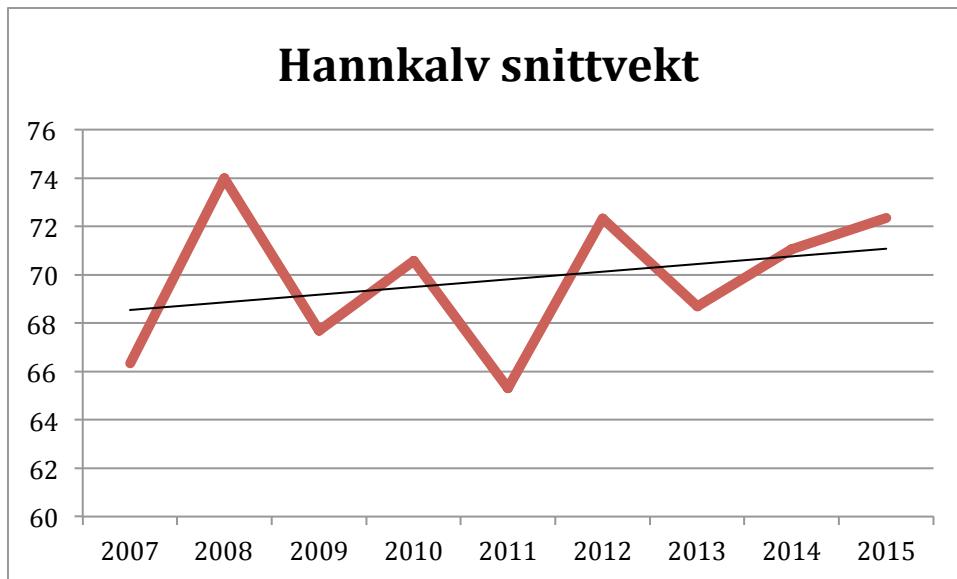
Sett ku per okse viser kjønns sammensetningen for dyr som er eldre enn 1 år. Indeksen kan avvike noe fra kjønns sammensetningen i bestanden fordi sannsynligheten for å oppdage ku og okse kan være ulik.

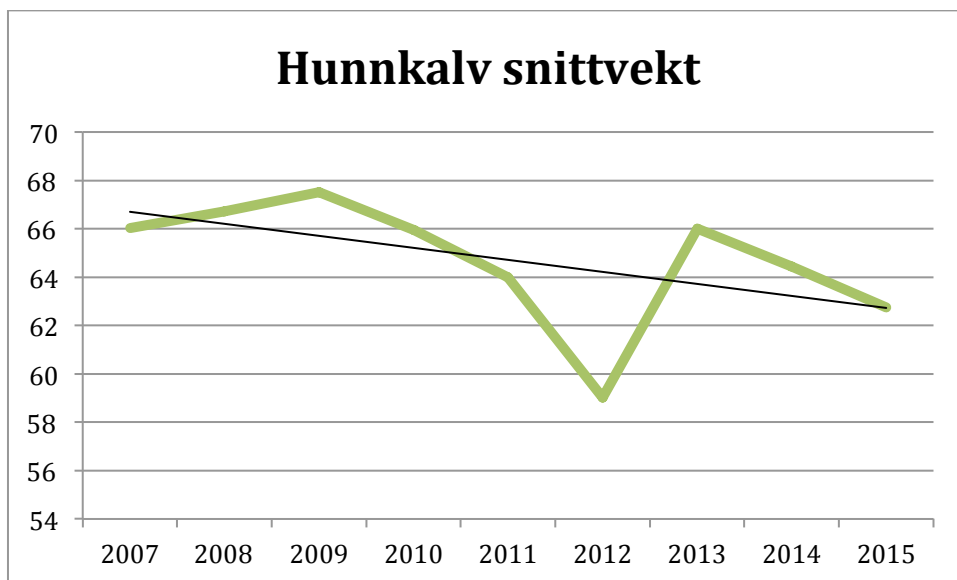
Figur 4. Sett ku per okse. Sett-elgobservasjonene tyder på at andelen kyr har minket i løpet av de siste ti årene. Dette er egentlig veldig merkelig fordi det hvert år skytes flere hanndyr enn hunndyr. Resultatet burde bli at forholdstallet ku per okse gikk opp.

Slaktevekter kalv og ungdyr

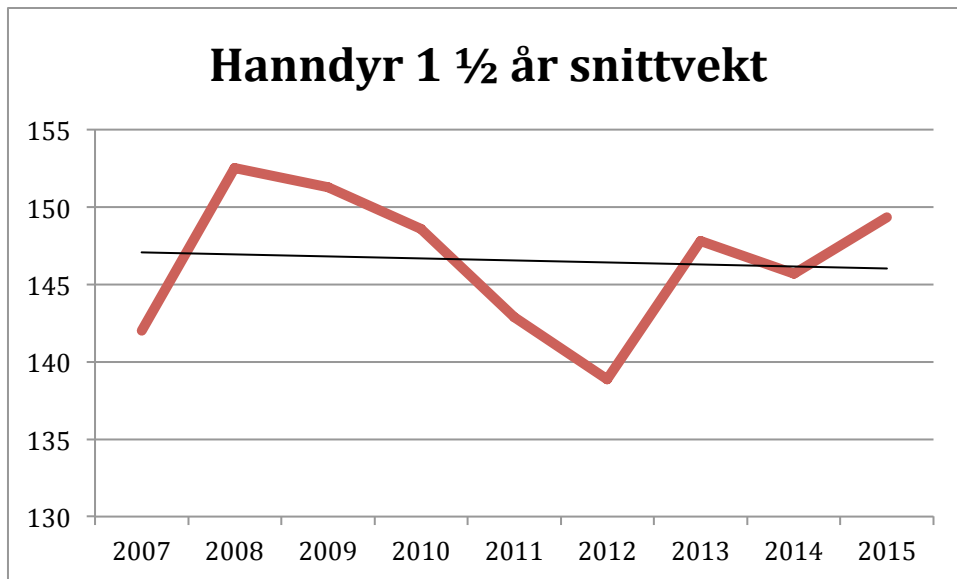
Utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter hos kalv og 1,5-åringer kan gi et godt bilde på endringene i bestandskondisjonen, og dermed indirekte om elgens mattilgang. Betydelig nedgang i kalvevekter kan tyde på at det er for mye elg i forhold til mattilgangen. Metoden krever slaktevekter fra minst 50 dyr per år for at den skal bli pålitelig.

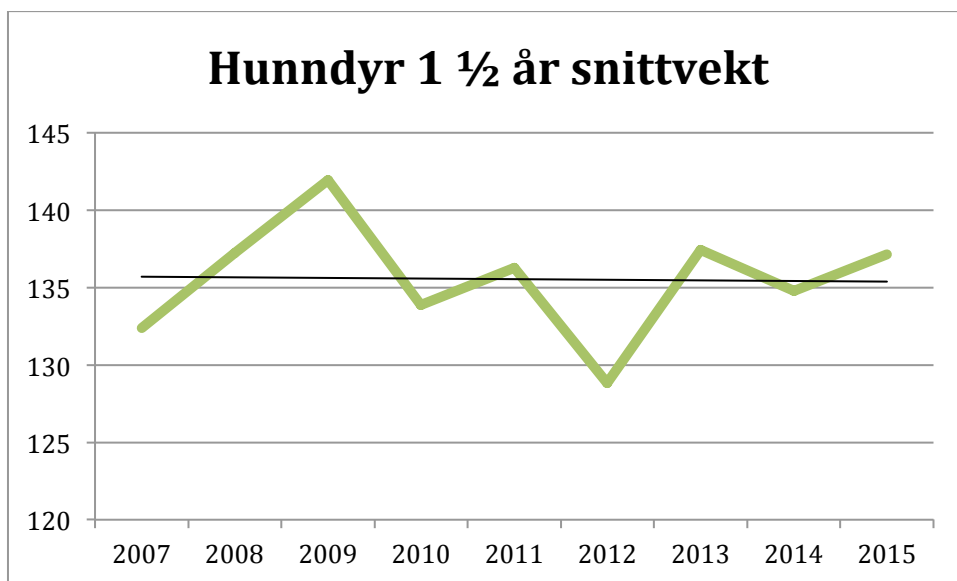
Figur 5. Slaktevekter på hannkalv i Sørli tildelingsområde, alle jaktfelt. Antall dyr pr. år varierer mellom 36 og 53, noe som er litt for lite for at grafen skal være helt pålitelig.

Figur 6. Slaktevekter på hunnkalv i Sørli tildelingsområde, alle jaktfelt. Antall dyr pr. år varierer mellom 36 og 55, noe som er litt for lite for at grafen skal være helt pålitelig.

Figur 7. Slaktevekter på hanndyr 1.5 år i Sørli tildelingsområde, alle jaktfelt. Antall dyr pr. år varierer mellom 29 og 53, noe som er litt for lite for at grafen skal være helt pålitelig.

Figur 8. Slaktevekter på hunndyr 1.5 år i Sørli tildelingsområde, alle jaktfelt. Antall dyr pr. år varierer mellom 13 og 24, noe som er litt for lite for at grafen skal være helt pålitelig.

Elgbeiteprognose

Tilgjengelig elgbeite i et område bestemmer hvor mye elg man maksimalt kan ha i området. Beitenes tilsvarende med andre ord områdets bæreevne for elg. Blir det for mye elg i forhold til mattilgangen, vil man først merke det på lavere slaktevekter på kalv og ungdyr og lavere reproduksjon (kalv per ku og kalv per kalvku). Forverrer beitesituasjonen seg, vil elgen begynne å dø av sult. Å overvåke beiteforholdene og sørge for at elgstammen er i balanse med beiteressursene er helt avgjørende i god elgforvaltning.

Elgen finner mest mat i plantefelt og ungskog i alderen 5-25 år. Elgbeitene påvirkes således av hogstaktivitet. Stor hogstaktivitet betyr mer ungskog og dermed mer elgmat. Overvåking av elgbeitesituasjonen kan gjøre på flere måter. I 2002 ble det foretatt en registrering etter Solbraa-metoden i Sørli (Lillian Bergli med flere). Denne registreringen viste at beitetrykket på elgens prefererte beiteplanter den gangen var forholdsvis høyt, og det ble som følge av registreringen besluttet å foreta en reduksjonsavskyting i årene som fulgte. Tiltaket var vellykket, og det vurderes at elgstammen i ettertid har vært godt tilpasset beitene.

Den generelle trenden i Sørli de siste tiårene er imidlertid en nedgang i avvirkning, og vi kan forvente en nedgang i elgbeiteproduserende arealer i årene framover. Stormen Hilde, og oppryddingen etter den, vil imidlertid gi en del nye ungskogarealer og bremse trenden noe. På sikt bør vi likevel forberede oss på at det etter hvert blir mindre elgbeite i Sørli tildelingsområde, og det er sannsynlig at vi må gjennomføre en reduksjonsavskyting for å tilpasse elgstammen til endringene i elgbeitene om noen år.

Det må også nevnes at Sørli deler elgstammen med tilgrensende områder i Sverige, og at svenskenes skogbruksaktivitet virker inn på hvor mye elg vi kan ha i STO.

Bjørnens predasjon på elg i STO

Bjørnen tar først og fremst kalv tidlig på sommeren. Dvs at antall kalver i bestanden blir redusert før elgjakta starter. Dersom predasjonstrykket er stort bør dette komme fram i redusert *sett kalv per ku* og *sett kalv per kalvku* i sett-elgobservasjonene under jakta.

Sett kalv per ku og sett kalv per kalvku har gått den de siste fire årene, men det er vanskelig å konkludere sikker at det er predasjon fra bjørn som er årsaken, fordi det kan være mange andre årsaker (nedgang i gjennomsnittsalder på elgkyrne i bestanden, for lite elgmat, for lite okser i forhold til kyr, m.m.).

www.rovdata.no utfører bestandsvurderinger av bjørn, basert på innsamlede bjørneskitt (DNA-analyse). Mer informasjon om bjørnestammens utvikling kan du finne ved å besøke Rovdatas hjemmesider.

Her er et utdrag fra Sveriges lantbruksuniversitets faktablad om forholdet mellom elg og bjørn:

Svensk forskning har vist at voksne bjørner dreper ca. 7–8 elger pr år og bjørn, og at voksne bjørner utgjør ca. 50 % av hele bjørnebestanden i Sverige. Bjørnen tar først og fremst elgkalver tidlig på sommeren. Svenske undersøkinger har videre vist at elgkyr som mistet kalven tidlig på sommeren var i bedre kondisjon under brunstperioden om høsten og hadde større sannsynlighet for å føde tvillingkalver påfølgende år sammenlignet med de som ikke mistet noen kalv. Den høyere produksjon av kalv kompenserte til en viss grad bjørnens predasjon (den økte kalveproduksjonen reduserte kalvedødeligheten pga. bjørn fra 26 % til 22 % i det aktuelle studieområdet)Se:

http://www.slu.se/PageFiles/33707/2011/FaktaSkog_25_2011.pdf og

http://www.slu.se/PageFiles/33707/2011/FaktaSkog_26_2011.pdf for mer

informasjon.